

Nr 591.

Godkänd av första kammaren den 14 december 1945.

Godkänd av andra kammaren den 14 december 1945.

Riksdagens skrivelse till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa förmåner till värnpliktiga.

(Statsutskottets utlåtande nr 286.)

Till Konungen.

I propositionen nr 354 har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 5 oktober 1945, föreslagit riksdagen bemyndiga Kungl. Maj:t att, i huvudsaklig överensstämmelse med av departementschefen i berörda statsrådsprotokoll förordade grunder, utfärda föreskrifter i fråga om vissa förmåner till värnpliktiga.

Enligt gällande bestämmelser äger värnpliktig, som för inställelse vid inskrivningsföretning samt vid inryckning till och utryckning från tjänstgöring har att tillryggalägga mer än 20 kilometer, att för såväl fram- som återresan uppbära gottgörelse av 1 krona för varje överskjutande mil. Genom ett borttagande av ifrågavarande 20-kilometersgräns skulle enligt vad i ärendet framhållits årligen ett mycket stort antal fria resor och gottgörelser tillkomma, av vilka flertalet avsåge mindre värde än 2 kronor. Detta skulle för härav berörda förvaltningsorgan medföra, att expeditionsarbetet ökades i en sådan omfattning att olägenheterna därav icke komme att stå i rimlig proportion till den föreslagna förmånen, vilken i och för sig torde vara av mindre betydelse för den enskilde. Riksdagen har vid angivna förhållanden ansett sig icke böra vidtaga någon ändring i den nuvarande begränsningen av den fria reserätten. Av utredningsmännen i övrigt framlagda och av departementschefen förordade bestämmelser om resor, varom här är fråga, hava synts lämpligt avvägda, varför desamma av riksdagen godkänts.

Riksdagen har godkänt den av utredningsmännen förordade principen om att med värnpliktstjänstgöringen förenade förmåner böra få åtnjutas under hela den tid, den värnpliktige tages i anspråk för tjänstgöringen. I överensstämmelse härmed synes jämväl för det fall, den värnpliktige förhindras att delta i tjänstgöring till följd av sjukdom eller skada, vartill tjänstgöringen kan antagas hava varit orsak, någon tidsbegränsning för penningbidragets bibehållande icke böra föreskrivas, utan bidraget i fråga bör få åtnjutas intill tidpunkten för hemförlovning eller utryckning.

Riksdagen har funnit bärande skäl tala för att sjötillägg till värnpliktiga bör utgå enligt för motsvarande personal på aktiv stat gällande grunder ävensom att det högre sjötillägg, som tillkommer den fast anställda personalen vid tjänstgöring å ubåt, bör tillkomma även värnpliktiga vid motsvarande tjänstgöring. Vad utredningsmännen i övrigt föreslagit med avseende å särskild ersättning under sjö- och flygtjänstgöring har synts välgrundat och bifallits av riksdagen.

Då begravningshjälpen till efterlevande efter personal i statens tjänst i allmänhet utgår med lägst 400 kronor synes fog föreligga för att motsvarande ersättning till dödsbo efter värnpliktig, som avlider under tiden för militär-tjänstgöringen, bestämmas till samma belopp. Förslaget, som alltså bifallits av riksdagen, innebär en höjning av den nu utgående begravningshjälpen med 150 kronor. Vidare har riksdagen bifallit förslaget att utöver begravningshjälp må i förekommande fall av statsmedel bestridas kostnaderna för transport av värnpliktigs stoft till hemorten eller till annan ort, i sistnämnda fall dock högst med belopp motsvarande kostnaderna för transport till hemorten. Riksdagen delar departementschefens mening, att beslutanderätten i denna fråga bör delegeras till försvarets civilförvaltning.

Såsom i ärendet framhållits har frågan om fria resor för värnpliktiga i samband med tjänstledighet varit föremål för prövning av innevarande års riksdag. I vissa vid nämnda års riksdag väckta motioner hemställdes, bland annat, att riksdagen måtte besluta att värnpliktiga vid beviljad tjänstledighet eller permission skulle erhålla rätt till två fria hemresor i månaden. I sitt häröver avgivna av riksdagen godkända utlåtande nr 213 uttalade statsutskottet, att vad i motionerna anförts syntes utskottet icke vara utan visst berättigande, men att frågan vore i ekonomiskt och andra hänseenden av den räckvidd att ett ställningstagande till motionerna måste föregås av närmare utredning. Riksdagen beslöt att en dylik utredning skulle verkställas, vilken av departementschefen framlagts i nu föreliggande proposition. Utredningen har givit vid handen, att ett utsträckande av den fria reserätten för de värnpliktiga i fredstid skulle komma att förorsaka statsverket icke obetydliga merkostnader. Sålunda har påvisats, att kostnaderna för en tjänsledighetsresa om året för de värnpliktiga, som fullgjorde första tjänstgöring (motsvarande), uppginge till omkring 1/3 miljon kronor, därvid förutsatts att endast två tredjedelar av de värnpliktiga behövde resa för att nå hemmet samt att kostnaden för varje resa uppginge till i medeltal endast 10 kr. Även om till följd härav återhållsamhet nödvändigtvis måste iakttagas i fråga om en utsträckning av den fria reserätten, är riksdagen dock av den uppfattningen, att de värnpliktigas intressen i detta hänseende böra tillgodoses i något större omfattning än vad hittills varit fallet. Departementschefens förslag därvidlag har syns riksdagen utgöra en lämplig medelväg. Då nämligen, såsom departementschefen framhållit, infallande övningsuppehåll närmast torde få betraktas som en form av ledighet, tala enligt riksdagens mening goda skäl för att de värnpliktiga, för att de skola kunna begagna sig av denna ledighet, beredas fria resor vid övningsuppehåll. Då övningsuppehållen uppgå för år till två vid armén och till tre vid marinen och flygvapnet har riksdagen i likhet med departementschefen ansett, att antalet fria resor vid övningsuppehåll och tjänstledighet bör bestämmas till tre för år. Beträffande dessa resor böra gälla samma grunder som i fråga om resor vid inryckning till och utryckning från tjänstgöring.

Riksdagen har icke något att erinra mot att ifrågavarande resekostnader bestridas från de under respektive försvarsgrenar uppförda förslagsanslagen till Resersättningar m. m., delposten de värnpliktigas färdkostnader.

Av departementschefen ovan föreslagna förmåner äro avsedda att tillämpas från och med den 1 januari 1946. Enligt vad riksdagen emellertid inhämtat måste det övningsuppehåll, som skall äga rum i samband med instundande jul- och nyårshelg med hänsyn till tjänstens behöriga gång, främst vid beridna förband, äga rum i två perioder, så att vissa värnpliktiga få ledigt i anslutning till jul och återstoden i samband med nyår. Riksdagen har ansett billighetsskäl tala

för att de föreslagna bestämmelserna om fria resor och andra förmåner tilllämpas jämväl för julperioden.

Vad departementschefen föreslagit i de delar, varom riksdagen icke särskilt yttrat sig, har icke givit riksdagen anledning till erinran.

Under återopande av det anförda får riksdagen anmäla, att riksdagen be- myndigat Kungl. Maj:t att, i huvudsaklig överensstämmelse med av departementschefen i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 5 oktober 1945 samt av riksdagen här ovan angivna grunder, utfärda föreskrifter i fråga om vissa förmåner till värnpliktiga.

Stockholm den 14 december 1945.

Med undersåtlig vördnad.

Nr 592.

Godkänd av första kammaren den 14 december 1945.

Godkänd av andra kammaren den 14 december 1945.

Riksdagens skrivelse till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående hemvärnets rekrytering, tjänstgörings- skyldighet och ekonomiska förmåner.

(Statsutskottets utlåtande nr 287.)

Till Konungen.

I propositionen nr 379 har Kungl. Maj:t, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 9 november 1945, föreslagit riksdagen godkänna vad i berörda statsrådsprotokoll av departementschefen föreslagits beträffande hemvärnets rekrytering samt hemvärnspersonalens tjänstgöring och ekonomiska förmåner.

Hemvärnets under beredskapsåren utvidgats och vunnit stadga och torde få anses hava hittills väl fyllt sin uppgift. Hemvärnets bör alltjämt ingå som ett led i vår försvarsorganisation. Den år 1940 beslutade organisationen synes hava varit i stort sett väl avvägd, och enligt riksdagens mening bör någon rubbning icke ske i den utformning, som hemvärnsidéen då erhöll. Hemvärnets allmänna uppgift bör alltså alltjämt vara att tjäna som ett omedelbart skydd för den egna hembygden.

Det torde emellertid vara angeläget ej minst med hänsyn till ökade rekryteringssvårigheter, att åtgärder vidtagas för att vidmakthålla och stimulera den försvarsvillighet, som kommit till uttryck i hemvärnsrörelsen. De av Kungl. Maj:t i föreliggande proposition framlagda förslagen hava synts riksdagen vara ägnade att tjäna detta syfte och desamma hava i allt väsentligt kunnat godtagas.

Verkställd detaljgranskning av förslagen har givit riksdagen anledning till följande uttalande.